

18

2

GEOGRAFIJA V ŠOLI | 3/2021

63

UVODNIK

Vztrajati!

Anton Polšak

aktualno

Geografska poletje in jesen 2021 na
Zavodu RS za šolstvo

Borut Stojilković

Tabor DUGS, Pohorje 2021

Nataša Mrak

6. natečaj Ustvarjalna geografska
predstavitev mojega kraja
(Štanjel, 20. in 21. 10. 2021)

Rožle Bratec Mrvar

Slika na naslovnici:

Kanin

Foto: A. Polšak

200-letnica rojstva geografa in kartografa
Blaža Kocena

Rožle Bratec Mrvar

6

»Izgubljena je ura geografije, pri kateri se
nismo niti enkrat nasmehnil«

V spomin Igorju Lipovšku

Anton Polšak

9

širimo obzorja

Kaninsko pogorje in njegova izjemna narava
Iz sedanjosti v preteklost

Jurij Kunaver

10

Svetlobna onesnaženost v Evropi in Sloveniji

Igor Žiberna, Eva Konečnik Kotnik

28

Svetlobno onesnaženje kot izobraževalna
vsebina

Eva Konečnik Kotnik, Igor Žiberna

39

iz prakse

Pouk geografije v osnovni šoli za odrasle

Zdenka Holsedl Pertoci

50

1 Poučevanje na daljavo – nov izziv za geografa

Barbara Muhič

58

zanimivosti

Naravni spomenik Tolminska korita

Anton Polšak

61

pedagoški orehi

4 O nemih zemljevidih tako in drugače

Anton Polšak

63

5

VZTRAJATI!

Kaplja za kapljo tudi kamen izdolbe! pravi star pregovor. Pregovor se sicer nanaša na vztrajnost, da nekaj dosežemo, če vztrajamo in ne odnehamo. Z drugimi besedami povedano, da lahko cilj dosežemo le, če smo vztrajni. Na spletu še berem, da tako rečemo tudi, kadar dolgotrajno izpostavljanje minimalnim škodljivim vplivom prinaša negativne posledice. Za vse to najdemo tudi geografske primere. Tako onesnažen zrak ali drobn prašni delci v zraku kratkotrajno ne puščajo sledov, v daljših časovnih obdobjih pa lahko znatno prispevajo k raznim boleznim dihal. Še bolj ilustrativen je prvi primer in še kako resničen. Neverjetno se zdi, da bi kaplja vode zmogla izdolbsti kamen, pa je še kako res. Kaplje oz. voda na kamnino deluje počasi in neznatno, a geografi še kako dobro vemo, kako je rekam v dolgih obdobjih uspelo vrezati globoke soteske ali narediti podzemne jame in brezna, ali pa, kako kapljajoča voda z odlaganjem raztopljenih snovi za sabo pusti prelep kapnik.

Ne bomo nadaljevali v tej smeri, a zgornji pregovor je danes še zlasti pomemben, ker se čas hitro vrti in se nam zdi, da se mora vse zgoditi hitro. Ni več časa za premislek, premišljena dejanja in modre odločitve. Vse hočemo imeti takoj! Ne jutri, ampak danes, ne čez dve uri, ampak zdaj.

Vprašali se boste, zakaj takšen uvod. Glavni vzrok je naslovni članek o Kaninu, kjer je na oblikovanost

površja močno vplivala voda. V dveh ali treh milijonih let je voda z raztapljanjem apnenca in v obliki ledenikov oblikovala današnjo podobo pogorja. Vztrajno in počasi; nekatere oblike so stare nekaj sto, druge pa nekaj sto tisoč let ali več. Prav tako vztrajen je bil tudi avtor prvega prispevka, da se še po 60 letih raziskovanja Kanina vedno znova vrača nanj ali vsaj v njegovo okolico z odprtimi očmi in prvinsko radovednostjo. O kom gre beseda, pa v nadaljevanju.

V tej številki zaključujemo vsebine o gorah, kar je bila vodilna tema prejšnje številke. O Kaninu se je razpisal velik poznavalec in neutrujen raziskovalec tega pogorja Jurij Kunaver. Članek je precej obsežen, saj drugače skoraj ni mogoče predstaviti ključnih geoloških in geomorfoloških značilnosti pogorja, ki ga je geograf Svetozar Ilešič označil za »najskrivnostnejšo, najodljudnejšo gorsko pokrajino, široko plečato, razrito in pusto, kot nepregledni svet skalnega žlebičja in kotličja«. Če je temu res tako, se lahko prepričate v prvem članku.

Nato preidemo na nekoliko drugačno temo, saj dva članka Eve Konečnik Kotnik in Igorja Žiberne obravnavata svetlobno onesnaževanje. V prvem pišeta o svetlobnem onesnaževanju v Evropi in Sloveniji, v drugem pa o svetlobnem onesnaženju kot izobraževalni vsebini. Gre za tematiko, ki ni nova, a hkrati o njej ni prav veliko napisanega. Avtorja med drugim ugotavljata, da bi bilo treba tej tematiki posvetiti nekaj več čas tudi pri geografiji.

Zaradi nekoliko obsežnejših člankov nam je v to številko uspelo umestiti le še prispevka Zdenke Holsedl Pertoci o pouku geografije v osnovni šoli za odrasle in Barbare Muhič o poučevanju na daljavo – nov izziv za geografa, kjer se avtorica ozre na svoje izkušnje poučevanja na daljavo v času epidemije novega koronavirusa. Ugotavlja, da se je poučevanje na daljavo izkazalo za garaško in naporno delo tako za učitelje kot tudi za učence ter starše, a je bilo tudi polno izzivov.

Sledita še dve stalni rubriki; avtor teh besed je v Pedagoških oreh zapisal nekaj misli o uporabi nemih zemljevidov, ki jih čas še ni povsem povozil, v Zanimivostih pa je povzel ključne značilnosti ene najlepših naravnih znamenitosti Posočja, tj. Tolminskih korit. Ali bi se moralo reči Tolminkinih korit?

Želim prijetno in radovedno branje.

Dr. Anton Polšak

Zavod RS za šolstvo
anton.polsak@zrss.si

Tekmovalci in podporna ekipa (z desne: dr. Anton Polšak, Jan Orehek, Luka Gorjan, Matic Kremžar, Polona Boštjančič, mag. Sonja Trškan in Borut Stojilković)

Dr. Mojca Ilc Klun udeležencem seminarja predstavlja postopek vrednotenja prostora

Udeleženci izobraževanja v Slovenskem planinskem muzeju

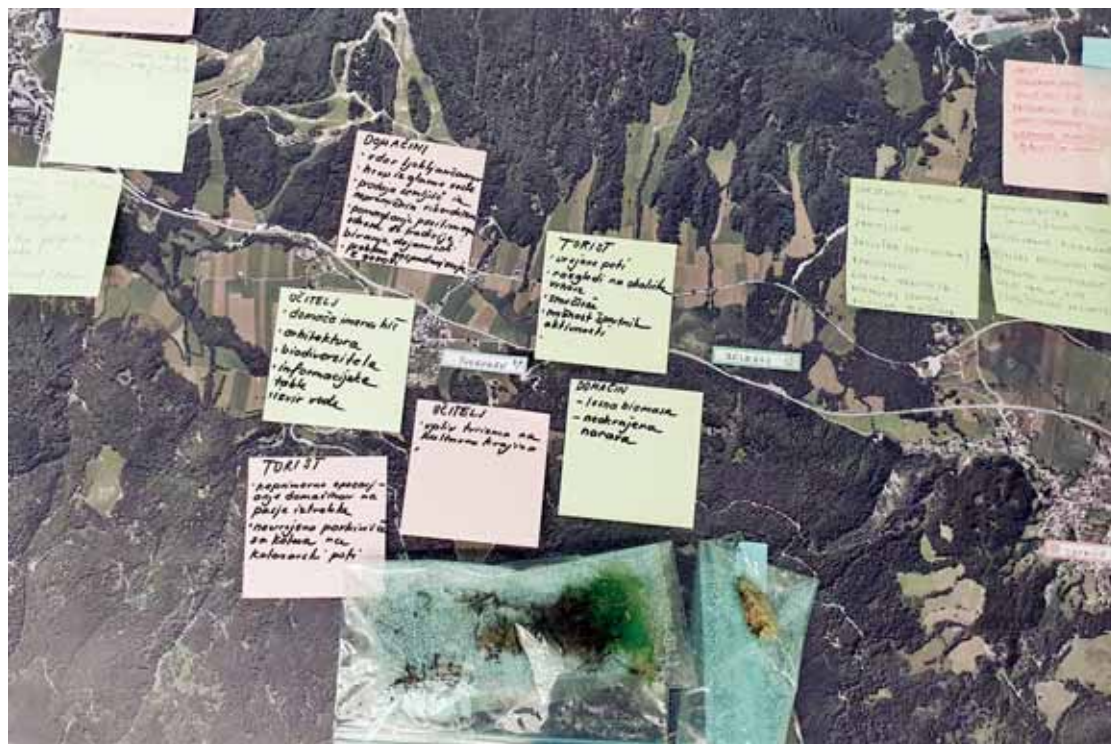
Borut Stojilković
borut.stojilkovic@zrss.si

Geografska poletje in jesen 2021 na Zavodu RS za šolstvo

Tudi za geografske vrste sta bila poletje in jesen letošnjega leta pestra in razgibana. Vrhunec vsakoletnega geografskega tekmovanja je geografska olimpijada. Zaradi pandemije covid-19 se to poletje boj ni odvijal v živo v turškem Istanbulu, ampak je potekal na daljavo – v prostorih Gimnazije in srednje šole Rudolfa Maistra Kamnik. Na 17. mednarodni geografski olimpijadi so slovenski dijaki dosegli visoke uspehe: dijakinja Polona Boštjančič s Škofijske gimnazije Vipava je osvojila srebrno medaljo, dijak Matic Kremžar z Gimnazije Bežigrad pa bronasto medaljo. Skupno je bilo med najboljšje svetovne mlade geografe razdeljenih 46 bronastih, 32 srebrnih in 19 zlatih medalj.

V slovenski ekipi so sodelovali štirje najboljši slovenski srednješolci s področja geografije, ki so že na državni ravni nacionalnega tekmovanja osvojili vse možne točke: Matic Kremžar (Gimnazija Bežigrad, mentorica Valentina Maver), Polona Boštjančič (Škofijska gimnazija Vipava, mentorica Teja Pišot), Jan Orehek (Srednja šola in gimnazija Rudolfa Maistra Kamnik, mentorica mag. Sonja Trškan) in Luka Gorjan (Gimnazija Brežice, mentor Boštjan Špiler). Ob tej priložnosti vsem tekmovalcem in mentorjem znova čestitamo.

Sledilo je tradicionalno študijsko srečanje učiteljev geografije v organizaciji ZRSS, ki je potekalo prek spleta konec avgusta. Srečanje je bilo organizirano v treh delih: v prvem smo prisluhnili predavanju prof. dr. Jurija Senegačnika o sodobnem spreminjanju geografije Evrope. Predavatelj je z veliko grafičnih prikazov, zemljevidov, fotografij in tehtnih argumentov poslušalcem predstavil rezultate poglobljenega spremljanja in raziskovanja fizično- in družbenogeografskih sprememb v Evropi. Sledila je predstavitev posodobljenega *Pravilnika o tekmovanju osnovnošolcev in srednješolcev s področja geografije*, kjer je bil predstavljen tudi posodobljen dvostopenjski način tekmovanja. Nato pa smo v vseh skupinah prisluhnili primerom dobrih praks. V drugem delu so si udeleženci individualno ogledali seznanitveni posnetek o orodju kreacije letne in sprotne priprave ter ga praktično preizkusili. V tretjem delu pa je sledilo predavanje o geografiji gora, ki je tudi predpisana tematika letošnjega geografskega tekmovanja. Udeleženci so

Rezultat vrednotenja prostora na Guliverjevem zemljevidu
Avtor fotografij: B. Stojilković, 2021

izvedeli nekaj več kot le predvideva klasičen učni načrt o fizični in družbeni geografiji gora.

Jesen je prinesla več pomembnih geografskih dogodkov – na primer Kocenov simpozij ob 200-letnici rojstva Blaža Kocena *Nazornost pouka geografije včeraj, danes in jutri*. Na ZRSŠ pa smo s kolegi dr. Matejem Ogrinom, dr. Mojco Ilc Klun in dr. Tatjano Resnik Planinc s Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani organizirali dvodnevni seminar *Geografija gora in alpska vzgoja za trajnostni razvoj*. Seminar je presegel pričakovanja, saj se je prijavilo več kot 50 udeležencev. Prvi dan je bil »kabineten«, kjer so slušatelji poslušali predavanja in sodelovali v delavnicah o pouku o geografiji gora, gorah kot simbolu, vzgoji in izobraževanju o gorah za trajnostni razvoj ter alpski šoli kot priložnosti za medpredmetno povezovanje in obogatitev učnih vsebin. Drugi dan je potekal v pravem geografskem terenskem duhu, saj smo se odpravili v Zgornjesavsko dolino. Udeleženci

so najprej spoznali delovanje Slovenskega planinskega muzeja ter se nato razporedili v pet skupin, ki so na različnih lokacijah vrednotile prostor. Dodana vrednost uporabljenih metod dela omogoča neposreden prenos med učence in dijake, več o samem projektu *Alpska šola* pa se najde v članku *Alpska šola – Vzgoja in izobraževanje o gorah in z gorami*, objavljenem v prvi številki tega letnika *Geografije v šoli*.

Ob tej priložnosti je treba omeniti tudi najnovejšo bibliografsko pridobitev geografskih knjižnih polic: izšel je univerzitetni učbenik prof. dr. Jerneja Zupančiča *Geografija Rusije in njenih vplivnih območij*. V delu avtor preseže tipične geografske značilnosti obravnavanega območja z njegovo umestitvijo v časovno-razvojni in geopolitični kontekst. Knjiga ni le učbenik za študente, ampak je nepogrešljiv vir sodobnih informacij o današnji Rusiji z njeno okolico tudi za vsakega geografa, ki spremlja novosti stroke.